

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА
з історії зарубіжної літератури

на тему: «Жанр готичного оповідання у творчості Едгара Аллана По»

Студента (ки) групи_СОа 15-20

напряму підготовки__англійська
мова та друга іноземна мова

спеціальності____середня
освіта____Решетнюк А.А. (прізвище
та ініціали)

Допущена до захисту

Науковий керівник
професор Мейзерська Т. С.

«__»_____року

Завідувач кафедри

(підпис) (ПІБ)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС ____

Київ – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ГОТИЧНОЇ ПРОЗИ, ЇЇ ХУДОЖНЬО-ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ЕСТЕТИЧНІ КАТЕГОРІЇ.....	9
1.1 Готична проза як жанр.....	9
1.2 Естетичні категорії та жанрово-стильові домінанти у готичній літературі.....	12
РОЗДІЛ 2. ЖАНР ГОТИЧНОГО ОПОВІДАННЯ У ТВОРЧОСТІ ЕДГАРА АЛЛАНА ПО.....	16
2.1 Внесок Едгара Аллана По до розвитку готичної літератури.....	16
2.2 Жанр готичного оповідання у творчості Едгара Аллана По	19
ВИСНОВКИ.....	26
Summary	26
Список використаних джерел	29

ВСТУП

Готична література, як один із найвизначніших і найсуперечливіших жанрів, переживала низку цікавих змін протягом періоду свого існування. Потужний поштовх до новітнього переосмислення цього жанру в світовій літературі дало творче становлення американського письменника, поета і драматурга, Едгара Аллана По.

Готична література, як окремий самобутній жанр, виникла у другій половині XVIII століття. У той час найпопулярнішим художньо-ідейним напрямом у європейській та американській культурі був романтизм. Ця ідейна течія була настільки поширена, що впливала на всі сфери життя суспільства. Романтизм не оминув і літературу, сповнюючи тексти тогочасних авторів незвичайними ситуаціями, палкими емоціями, а також оригінальними персонажами. У Америці цей літературний напрямок набув свого розвитку у першій половині XIX ст. Романтизм апелював до революційних політичних настроїв американців і підносив їх войовничий, несучий зміни, високоморальний дух. На формування романтизму як літературного жанру вплинули такі історичні події у США: перемога американських колоній у боротьбі за незалежність (1775-1783 р.р.), проголошення суверенітету Сполучених Штатів Америки у 1776му році, а також прийняття Конституції у 1787му році. Ці неймовірні зміни у формуванні державного устрою Америки сприяли поширенню ідей свободи, національної туги за втраченими життями у революції та возвеличенню сентиментальних почуттів людини. Суспільство бажало відродження і нових вражень, що сприяло розвитку романтизму у всіх проявах суспільства, а особливо, у літературі. Саме на межі 1810-1820х років розпочинається перший етап романтизму літератури США. Цей етап має назву «ранній» і його яскравими представниками стають Вашингтон Ірвінг і Джеймс Фенімор Купер. Творчість цих письменників була сповнена оптимістичних настроїв, що різко відрізняли їх від європейських літераторів з їх меланхолічністю та ностальгією за безповоротно втраченим минулим. Американські «ранні» романтики створили

у своїх книгах образ молодії, перспективної держави, яка була тільки на початковому етапі свого становлення. Вашингтон Ірвінг, відомий як творець першої американської новели «Ріп Ван Вінкль». Автор майстерно переосмислив легенди про чарівний незбагнений сон у свій твір. Загалом, літературне надбання Вашингтона Ірвінга носить здебільшого повчальний характер та майстерне вписування у сюжетну канву історичних осіб або героїв легенд. Джеймс Фенімор Купер відомий у світовій літературі як один із засновників жанру авантюрного роману. Славу письменнику принесли такі твори як: «Піонери», «Останній з могікан», «Прерія», «Слідопит» та «Звіробій». Джеймс Купер осмислив та окреслив у літературному плані історію Америки. Вищезазначені письменники були прогресивними новаторами у США, але вони запозичували свої ідеї з європейської історії, а також її міфів, легенд та культурних феноменів. Процес наслідування не міг продовжуватися надто довго і романтизм, як літературний жанр, потрібно було довершувати і розвивати згідно з потребами американських читачів і їхнім новітнім оригінальним світоглядом, який значно відрізнявся від європейського. Тому, на зміну «раннього» романтизму приходять «пізній» романтизм, який зазнав свого найстрімкішого розвитку у 1840-1850х роках. Цей період у американській літературі був надзвичайно плідним і подарував світові таких талановитих письменників: Натаніеля Готорна, Германа Мелвілла, Гарріет Бічер-Стоу та Генрі Лонгфелло. Література цього періоду в Америці формувалася під впливом різних кризових явищ, наприклад початок Громадянської війни 1854 року. На відміну від оптимістичних настроїв письменників «раннього» романтизму, літератори «пізнього» романтизму виражали збентежений та депресивний стан тогочасного суспільства у своїй творчості. Також стають все більше помітні кардинальні метаморфози романтизму і його більш чітке жанрове розгалуження. Перед письменниками цього періоду постало кілька складних завдань, які не змогли втілити у реальність їхні попередники. Цими завданнями стали: створення національної літератури, яка б не була наслідуванням європейського романтизму, а також втілення у своїх творах

самобутньої національної свідомості та характеру. Також з'являється новий типаж героя-людина з роздвоєною психікою та невизначеністю у своїх пориваннях та діях, яка несе на собі клеймо приреченості на щось таємниче, зловісне та незбагненне людському розуму.

Найвизначнішим та найвідомішим автором «пізнього» американського романтизму був Едгар Аллан По. Він був талановитою людиною у багатьох сферах, але найбільше популярності письменникові принесли його прозові твори. Письменник реформував поняття романтичного твору і надав йому нові незабутні барви, які інтригували не тільки його сучасників, а й читачів у 21-му столітті. Новаторство Едгара Аллана По втілювалося у заснуванні такого літературного жанру, як детектив. Він також не боявся експериментувати у межах романтичної течії, вносячи елементи готичного стилю у свої оповідання. У своєму літературному надбанні Едгар Аллан По висвітлює страх людської натури перед невідомим і невідворотнім, що робить його твори надзвичайно цікавими не тільки для прочитання, а і для комплексного аналізу.

Актуальність дослідження полягає в тому, що досі у вітчизняному літературознавстві творчість Едгара Аллана По аналізувалася у її різноплановому контексті впливу на світову літературу, а у моїй курсовій роботі я більш детально досліджуватиму надбання письменника саме у контексті американської літератури, а також у жанровій розгалуженості романтизму. Досі в українській сфері науки та літератури не було праць присвячених саме детальному аналізу жанру готичного оповідання у творчості Едгара Аллана По.

Мета дослідження полягає у виявленні впливу естетичних тенденцій готики, як характерного жанру періоду романтизму, на творчість Едгара Аллана По, а також у дослідженні зв'язку готичних новел автора з попередньою традицією у готичній літературі та їхні відмінності, новаторські елементи.

Досягнення цієї мети можливе тільки у розв'язанні низки завдань:

- Аналіз та дослідження художньо-жанрових та естетичних особливостей готичної літератури;
- Дослідити виникнення, походження терміну «готичний» як жанр характерний для «раннього» та «пізнього» романтизму;
- Дослідити естетичні категорії готичної літератури;
- Проаналізувати вплив готичної літератури, а також періоду «пізнього» романтизму на творчість Едгара Аллана По у контексті сприйняття світової та американської літературної тенденції в першій половині ХІХ століття;
- Дослідити роль творчості Едгара Аллана По в історії розвитку готичної літератури;
- Виявити основні тенденції та етапи розвитку готичної літератури в оповіданнях Едгара Аллана По;
- Здійснити аналіз вибраних творів Едгара Аллана По та проаналізувати відображення художніх особливостей та естетики готичної літератури.

Об'єктом дослідження є американська готична література періоду «пізнього» романтизму. Досліджуваним матеріалом курсової роботи слугують новели Едгара Аллана По у різні періоди його творчості: «Метценгерштейн» («Metzengerstein», 1832 р.), «Морелла» («Morella», 1835 р.), «Рукопис, знайдений у пляшці» («Manuscript found in a bottle», 1836 р.), «Лігея» («Ligeia» 1838 р.), «Падіння дому Ашерів» («The fall of the house of Usher», 1839 р.), «Вбивства на вулиці Морг» («The murders in the rue Morgue», 1841 р.), «Маска червоної смерті» («Masque of the Red Death», 1842 р.), які є найяскравішими прикладами використання готики як жанру в літературному здобутку митця. У курсовій роботі також використані численні американські, англійські, а також українські літературно-критичні та теоретичні праці, присвячені творчості американських письменників у період «пізнього» романтизму, а також жанру готика як частина світової літератури. Зокрема такі праці як: «Art of Darkness: A poetics of Gothic» (Енн Уільямс, 1995 р.), «Coleridge: The darker reflections 1804-1834 » (Річард Холмс, 1999), «The rise of

supernatural fiction 1762-1800» (Емма Джульєт Клері, 1995 р.), «Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму» (Наливайко Д.С., Шахова К.О. 2001 р.). Крім того, задля більш глибокого та обґрунтованого розуміння, а також пояснення висновків у дослідженні використовується літературно-критичні есе та наукові праці названих авторів та авторок: есе «Horror from the soul – gothic style in Allan Poe’s horror fictions» (Ченьян Сун, 2015 р.), «The works of Edgar Allan Poe» («The Atlantic monthly» vol. 78, 1896), «The representation of women in the works of Edgar Allan Poe» (Елієн Мартінс, 2012-2013 р.р.), «Whose/Who’s Ligeia? Poe studies and dark Romanticism» (Річард Де Проспо, 2011 р.), а також курс відео лекцій британського професора англійської мови та літератури у Ноттінгемському університеті Джона Макрая під назвою «Gothic literature».

Предметом дослідження є поетика готичного оповідання у творчості Едгара Аллана По.

Методологічні засади курсової роботи. У курсовій роботі використано комплексний підхід щодо аналізу текстів. Також у дослідженні використовуються і інші сучасні методи аналізу художніх текстів, а саме: метод асоціативно-концептуального аналізу (з’ясування домінантних сенсів художнього дискурсу), культурно-історичний (співставлення часового простору тексту з інформацією загальнокультурного фонду людства), філологічний аналіз (тлумачення тексту художнього твору з використанням дослідження почерку, манери, прийомів письма письменника), контекстуальний аналіз (передбачає наявність і дослідження певного історичного контексту твору, в якому він визначається та аналізується), інформаційно-смісловий метод (аналіз смислового розвитку та розгортання подій тексту та вивчення процесів смислового формування на основі інформації представленої у готичному оповіданні), структурно-семіотичний (визначення важливості та знаковості природи образності шляхом встановлення характеру взаємодії різних мовних кодів, утілених у когнітивно-семантичній структурі тексту), метод семантичного аналізу (виявлення знань, що опредметнюються та втілюються у

семантиці образних засобів за допомогою дії лінгвістично-когнітивних операцій).

Теоретико-методологічну базу дослідження складають роботи про епоху романтизму, що окреслюють жанр готичного оповідання у творчості письменника Едгара Аллана По, а також дають підґрунтя для більш детального та методологічного аналізу творів (Єфименко Т.М., Арутюнова Н.Д., Бахтін М.М., Приходько Л.А., Слухай А.С., Галич О.Б., Димитренко Л.В., Демецька В.В., Кобякова І.К., Пригодій С., Лукін О., Ринкевич В., Матвієнко О.В., Ніфака Т.П., Баррі П., Лакофф Дж.).

Окрім того, для розв'язання поставлених задач, у курсовій роботі використовуються елементи «уважного читання» («close reading»), дискурсивної критики, а також біографічний метод (спосіб аналізу та вивчення літературного твору на підставі виявлення її зв'язку з біографією письменника, яка розглядається як визначна складова художньої творчості митця).

Структура та обсяг курсової роботи. Робота складається зі вступу та з двох частин: теоретичної та практичної, які включають у себе по два підрозділи. Також у дослідженні в обов'язковому порядку зазначенні висновки до розділів і один загальний висновок до всієї курсової роботи. У роботі зазначений список використаної літератури, який містить тридцять чотири позиції.

РОЗДІЛ 1

ПОНЯТТЯ ГОТИЧНОЇ ПРОЗИ,

ЇЇ ХУДОЖНЬО-ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ЕСТЕТИЧНІ КАТЕГОРІЇ

1.1 Готична проза як жанр

У літературознавчій спільноті є різні визначення та трактування поняття готичної прози. Сміслові ядро цього явища втілює в себе різні характеристики, такі як: взаємодія лякаючого та неминучого, родові прокляття, інфернальні видіння, містика, які викликають яскравий спектр емоцій не тільки у героїв

готичних творів, а й у читачів. Водночас, ці компоненти об'єднують обов'язкова наявність сфери таємничого, котра декодується впродовж твору постійним перебуванням персонажів на межі життя і смерті. Ірраціональна природа готичної прози викликається впливом епохи романтизму та відкиданням парадигм раціоналізму.

Готичний текст має велику причетність до міфів, адже обидва ці витвори різних епох людської мистецької діяльності закликають читачів поринути у свій внутрішній світ глибинних переживань та відчути їх за допомогою метафоричних образів. Основна відмінність готичного твору від міфу полягає в його переосмисленні жахливих екзистенцій людського буття. Міф же лишає своєрідну загадку або ж «нерозкриті питання» на яке немає відповіді.

Найуспішніше термін готичної прози можна окреслити за допомогою її структурних елементів. І. Качуровський виділяє найтипівіші з них: дикі гірські та лісові місцевості, старі таємничі замки, кладовища, покинуті будівлі, підземелля, долини [71, с. 60]. Різні літературознавці доповнюють цей список, а Д. Кавальєро навіть склав своєрідну розгалужену схему для позначення елементів та ознак готики як жанру до яких входять: історичні, психологічні, стилістичні, географічні та ідеологічні [260, с. 8-9].

Отже, готична проза – поняття багатозначне та сповнене багатьох категорій, які доповнюють та розвивають одна одну. Вона здатна бути слухною та адаптованою у будь-якому культурному просторі та впливати навіть на сучасне формування літературного мистецтва, завдяки своїй багатогранності та багатофункціональності, що виходить за межі письменницького жанру і знаходить себе живописі, кінематографі та музиці.

З початку свого формування у другій половині XVIII століття, готична проза пережила багатозмін та різних відтворень у надбаннях різних авторів.

Літературознавці спільними зусиллями створили художньо-жанрові категорії для готичної прози, щоб поєднати усе жанрові різноманіття в єдину систему. Є дві основні категорії, якими можна оперувати у визначенні готичного твору:

сентиментальна готика і «френетична», тобто, шалена, навіть божевільна готика.

Яскравою представницею сентиментальної готики є Анна Радкліф, відома такими творами як: «Роман у лісі» (1791 р.), «Удольфські таємниці» (1794 р.) та «Італієць» (1797 р.). Головна особливість прози письменниці – це вдале поєднання найбільш цікавих літературних прийомів XVIII ст. На їх основі авторка створила свій унікальний метод творчого самовираження. Анна Радкліф розробила нові принципи розвитку готичного роману. До початку творчого шляху письменниці, «готична» література позначала собою події які відбуваються в епоху Середньовіччя. Анна Радкліф змінила значення поняття «готичний» у письменницькій сфері. В її творах головними мотивами стали відчуття страху перед містичними і таємничими подіями, які викликають складний та інтенсивний спектр емоцій у персонажів. Також для сюжетів Радкліф характерна наявність історії кохання між доблесною дівчиною та дивним юнаком, обов'язковим є також наявність лиходія, який хоче розлучити закоханих. У кінці твору герої викривають таємниці свого минулого та знаходять надію на щасливе минуле. Саме така послідовність подій у творі характерна для сентиментальної готики. Вміння майстерно маніпулювати емоціями читача теж є характерною рисою сентиментальної готики. У творах Анни Радкліф відчуття жаху є не тільки фізичним, а й ендогенним.

Збентеження та напруга викликаються рядом асоціативних образів, таких як: «різноманітні дивні звуки, що тривожать спокій давно покинутого замку» або ж «химерні фігури, що ввижаються на старих гобеленах». Авторка створює такі ситуації, які при світлі дня здаються абсолютно звичними, але вони також можуть збентежити уяву коли настає морок ночі. Значимість новітнього підходу до сприйняття готичної літератури Анни Радкліф, який перетворив готичну прозу на прозу «жахів і таємниці», виражається у його глибокому впливі на творчість інших авторів. Серед послідовників традиції сентиментальної готики є такі відомі письменники, як: Маркіз Де Сад, Вальтер Скотт та Едгар Аллан По.

Появу френетичної готики ознаменував роман «Чернець» (1796 р.) англійського письменника Метью Льюїса. Готична стилістика цього письменника суттєво відрізняється від творчості Анни Радкліф. Метью Льюїс у своєму творі досліджує проблему патологій людської свідомості. Через релігійні мотиви у романі «Чернець» психічні процеси пояснюються метафорою боротьби духовного та гріховного. Спокуса переходу на сторону зла зображена не через чоловіка як у надбанні Анни Радкліф, а через жінку (Матильда – посланець пекла). Головний герой роману «Чернець», Амброзіо, все ж піддається спокусі Матильди, тобто самого диявола, і чинить низку злочинів, що приводять його до гріхопадіння. Якщо у сентиментальній готиці герої мають шанс на спасіння, то у френетичній готиці головного героя обов'язково спіткає трагічний кінець: божевілля та смерть. Поняття «жахливого» у творі Метью Льюїса формується за допомогою мотивів критики католицької церкви, таємниці походження головного героя, гротеску, відвертих сцен насильства та естетизації потворного. Такі теми сприяють не формуванню несподіваних сюжетних поворотів, що тримають читача у напрузі до самого кінця твору. Найскравішим послідовником френетичної готики, на мою думку, є Ернст Амадей Теодор Гофман з романом «Еліксири диявола». Сюжет твору є своєрідним наслідуванням та розвитком доробку Метью Льюїса.

Отже, саме завдяки цим двом авторам готична література змогла сформуватися як повноправний окремий літературний жанр із своїми художніми особливостями. Різні літературознавці пробували більш детально диференціювати та розділити готичну літературу по жанрових категоріях, але, на мою думку, ці спроби лише ускладнюють її розуміння та сприйняття. Поділ готики на сентиментальну та френетичну дає певні окреслення жанру, але й не позбавляє можливості для врахування різноманітних жанрових модифікацій, які й досі відбуваються у сучасній готичній літературі. Попри всю різнобарвність готики, безперечною може вважатися тільки її жанрова цілісність.

1.3 Естетичні категорії та жанрово-стильові домінанти у готичній літературі

У літературознавчому аналізі готичної літератури важливо розуміти взаємодію та синтез ідейно-змістової тематико-мотивної та естетичної складових цього жанру.

Іван Денисюк у своїй праці «Літературна готика і франкова проза» влучно визначає найважливішу ідейно - змістову категорію готики: «Домінуючою визначальною рисою жанру готичного роману, як визнають усі його дослідники, є жах як кульмінація в емоції персонажів твору.» Тобто, визначною ознакою готичною літератури є обов'язкова наявність таємниці – нерозкритий злочин, чиєсь викрадення або ж зникнення, відсутність зв'язку персонажа зі своїм родоводом тощо. Зазвичай, формування таємниці відбувається в минулому, а розгадка знаходиться ближче до фіналу, створюючи не тільки сюжет з детективними елементами, а і надаючи готичному твору простір для застосування різних елементів поетизації та естетизації. До сюжетних особливостей готичного твору слід також віднести виняткову роль фатальних випадковостей в утворенні та розгортанні таємниці, мотив Фатуму, який поєднується з елементами жахливого, невизначеного та невідворотного. Ці особливості надають готичній літературі динамічності, попри детальний опис часопросторових параметрів (старий таємничий замок, горище, склеп, кладовище, покинутий дім тощо). Суто готичними також є мотиви пророчих снів, видінь, гонитви та переслідування, родового прокляття, любові та ненависті, протиприродних відхилень людської психіки, гріхопадіння, естетизації потворного, маргінальне оточення головних героїв, нав'язливі ідеї та думки, спровоковані зовнішніми факторами (спокуса лиходієм високоморальної головної героїні або героя).

На тематико – мотивному рівні найважливішим риторичним питанням готичної літератури постає проблема стабільності та недоторканності моральних кордонів буття у всеможливих сенсах. Готична проза ставить під питання

фундаментальні для звичної картини світу рамки дозволеного, тим самим дозволяючи відчувати їх регулятивний характер для людської натури та невинні наслідки у разі їх руйнування. За допомогою постійного дослідження цього питання, готичний текст може виконувати свою основну функцію викликання занепокоєння не тільки у персонажів твору, а і у читачів. Проблема розширення або ж порушення рівноваги між реальним і трансцендентним, природним і надприродним, чоловічим і жіночим, коханням і ненавистю надає роздвоєності, дисбалансу та неоднозначності готичній картині світу, зумовлює страх перед канонами світобудови – невизначеними та мінливими. Навколишній часопростір стає небезпечним для героїв готичної прози, адже вони не знають як розібратися з принципами його дії.

Автори перших готичних творів (Анна Радкліф та Метью Льюїс) описували та розбирали царини містичного, загадкового та чудотворного, намагаючись повернути в літературну традицію відчуття ірраціонального, неосяжного людським мисленням. Тож не дивно, що вони формували своє естетичне сприйняття світу за допомогою певних когнітивних практик та езотеризму. У готичній літературі постійно в різних формах постають когнітивні процеси психіки людини. Езотеризм же вплинув на розвиток однієї з базових естетичних ідеологем романтизму та готики – двомірності. Тобто, поділу реальності трансцендентальною перешкодою, яку можна пройти тільки обраними (високоморальним героям сентиментальної готики).

Дисбаланс та роздвоєння це основні естетичні критерії у характеристиці готичної прози. Параметри готичного часопростору виявляються ненадійними у своїх спробах утвердити моральні цінності у сюжетну канву твору, формуючи концепцію ворожої до раціонального світобудови. Однак, трагічність такого світового порядку все ж урівноважується умовністю готики. Події, які здаються незвичайними і страшними, при їхній розгадці трансформуються у щось буденне, наприклад: у покинутому замку вночі сновигає привид, який насправді є диким вовком на нічному полюванні. Подібний парадокс відкриває можливість для сатиричного забарвлення готичної прози. Така складова зовсім

не псує «серйозність» жанру готики, а навпаки, вона є властивою компонентою для саморефлексії (введені в сюжет роздуми та зауваження про способи розвитку сюжету та достовірності інформації написаного).

Важливою естетичною складовою готичної прози є її багаторівнева спорідненість з міфом як специфічним способом відтворення та концептуалізації картини Всесвіту. Традиції готичної естетики, як кошмару – це найчастіше видозмінені традиції міфів та казок. Основою для об'єднання готичного і міфічного може стати тема смерті. Міф виник для того щоб поєднати та врівноважити принципи сприймання світу не як окремих явищ, а як однієї невідворотної послідовності, що веде до смерті. Готична проза використовує мотив невідворотності навпаки для розширення та деформації світосприйняття. Літературна готика розглядає смерть як межу за яку цікаво заглянути. Таке сприйняття викликає естетизацію смерті не як фізичного явища, а як перетин певної перешкоди. Головна відмінність готичної естетики від міфу все ж полягає в можливості готичної прози іронізувати над темою смерті, тоді як міф розглядає смерть як загадку, розгадку якої знає тільки щось божественне, що має владу над людською долею.

Неоднозначність готичної прози можлива завдяки ігровому характеру готичної естетики. Саморефлексія в сюжеті може різко переходити від повчальних роздумів до недовірливої іронії, яка ставить під сумнів моральні та релігійні канони на яких базувалося середньовічне суспільство. Міфічне у готичному творі радше слугує інструментом не тільки для створення нетипового для реальності часопростору, де можна міняти усталені канони світобудови, а й для розвитку рефлексійної компонентної, яка дає можливість прислухатися до бурхливого спектру емоцій та передчуттів не тільки персонажам, а й читачам.

Отже, в центрі естетичних категорій готичної прози завжди стоїть її гротескний характер, який формують синтез ідейно-змістової тематико-мотивної та естетичної складових цього жанру.

РОЗДІЛ 2

ЖАНР ГОТИЧНОГО ОПОВІДАННЯ У ТВОРЧОСТІ ЕДГАРА АЛЛАНА ПО

2.1 Внесок Едгара Аллана По до розвитку готичної літератури

Готична література своєрідно трансформувалася та синтезувалася у творчості американських письменників XVIII–XIX ст.. Едгар Аллан По зумів органічно вписати моторошні, багатогранні сюжети у новели, відкриваючи нові можливості для розвитку жанру готичної літератури.

Едгар Аллан По, як і інші американські письменники XIX ст., починав свій літературний шлях з наслідування англійських та німецьких письменників. Він надихався віршами Лорда Байрона та Альфреда Теннісона, новелами Гофмана. На початку свого літературного шляху Едгар Аллан По вмів синтезував найкращі філософські та естетичні надбання романтизму у таких новелах як «Метценгерштейн» («Metzengerstein», 1832 р.), «Морелла» («Morella», 1835 р.), уславлюючи традиції німецьких середньовічних повістей та класичних готичних романів.

Творчість Едгара Аллана По ніколи не була сліпим наслідуванням та копіюванням інших письменників. Яскрава особистість письменника, його трагічна біографія та нетипові інтереси сформували підґрунтя для неповторної літературної оригінальності. Продовжуючи літературні експерименти своїх сучасників (Ірвінга, Гортон та ін.), Едгар Аллан По не тільки завершив формування жанру новели в американській літературі, а й започаткував нові піджанри. По урізноманітнює готичну літературу розділяючи її на два абсолютно нових під жанри: трилер та детектив.

По використав трагічні аспекти свого життя для створення оповідання «Морелла» («Morella», 1835 р.) та новели «Лігеія» («Ligeia» 1838 р.). Ці твори об'єднує трагічна смерть прекрасних жінок, що постає каталізатором моторошних наслідків. Саме ці літературні шедеври, на мою думку, окреслюють жанр трилеру. Головні герої цих творів потрапляють в складні

ситуації морального конфлікту пов'язані з невідворотністю смерті. Невідомість, почуття тривоги та конфлікт між людською психікою та силами природи стають провідними каталізаторами сюжетних ліній оповідання «Морелла» («Morella», 1835 р.) та новели «Лігейя» («Ligeia» 1838 р.).

Едгар Аллан По у своїй новелі «Вбивства на вулиці Морг» («The murders in the rue Morgue», 1841 р.) окреслив елементи детективу, які дали початок існування цьому жанру. Вигаданий По персонаж, детектив К. Огюст Дюпен – дивак-відлюдник до якого звертається поліція, коли не може розкрити злочин. Дюпен, маючи гострий розум та спостережливість, не тільки допомагає розібратися в таємницях сюжету, а й створює усталений архетип детектива, яким письменники користуються й досі. Цей персонаж з'являється у трьох творах Едгара Аллана По, встановлюючи ще одну особливість детективного жанру – повторюваний персонаж.

Хоча Едгара Аллан По найчастіше згадують як письменника прози, першими літературними спробами автора була поезія. Майстерне використання метафор, алюзій, навіювань, а також ритмічність надали натхнення не тільки читачам письменника, а і його послідовникам, які пізніше створили такі літературні жанри як сюрреалізм та наукова фантастика. Едгар Аллан По у своїй поезії зміг інкорпорувати бурхливий науковий розвиток в Америці ХІХ ст. Яскравим прикладом цього може слугувати поема в прозі «Еврика» («Eureka», 1848), у якій Едгар Аллан По досліджує місце людства у Всесвіті та звідки походить Бог. Саме в цій поезії автор передбачив деякі наукові досягнення ХХ століття, наприклад теорію Великого Вибуху. Вклад Едгара Аллана По у наукову фантастику та витоки сюрреалізму залишається недооціненим і у сучасних літературних дослідженнях.

Найвагоміший внесок Едгара Аллана По у світову літературу впливає з аналітичного методу, яким письменник навчився майстерно користуватися працюючи літературним критиком. Письменнику так вправно вдалося поєднати надбання інших авторів із своїм самобутнім вираженням, тому що його твори

засновані на чіткій взаємодії філософських ідеалів з різними літературними жанрами. Саме завдяки переконанню Едгара Аллана По, що твори мають створювати злагоджений ефект на читача за допомогою дії різних літературних прийомів, творчий доробок автора не стає ангажованою купкою плагіату різних авторів, а утворює нові самобутні жанри, які мають право на окреме існування.

Отже, Едгар Аллан По зробив неймовірний внесок не тільки у розвиток жанру готики, а у розвиток світового літературного процесу. Він успадкував традицію готичною літератури та вніс у неї інновації, представивши такі нові піджанри як трилер, детектив та наукова фантастика. У своїх творах Едгар Аллан По висвітлює почуття жаху людини перед природою, небуттям, смертю, злом, створюючи почуття абсолютного терору. Письменник настільки глибоко зміг зазирнути у душу людини, тому що керувався власним складним життям. Едгар Аллан По зміг трансформувати свій біль і наругу долі над собою у шедеври світової літератури, які перевершили своєю оригінальністю надбання його сучасників. Адже ніхто з американських авторів XIX ст. зміг так глибоко та детально дослідити темну сторону людської душі, побачити навіть у найогидніших проявах людини щось прекрасне. Саме тому готичні новели Едгара Аллана По не тільки лякають читачів, а і приносять їм естетичну насолоду. У змалюванні жаху По не вбачає прийом залякування, автор через зображення зла створює можливість для сублімації та очищення внутрішнього світу людини. Тільки через споглядання своїх найбільших вад людина може відкрити в собі справжню цінність високих моральних якостей, що і доводить своїми творами американський письменник готичних новел Едгар Аллан По.

2.2 Жанр готичного оповідання у творчості Едгара Аллана По

Американський письменник Едгар Аллан По належить до найвидатніших представників жанру готики в літературі XIX ст. Одна з головних тем новелістики Едгара Аллана По – трагічні наслідки зіткнення людської свідомості з неосяжним мороком Всесвіту, що породжує боротьбу на смерть. Твори письменника поєднують у собі фантастичне і реалістичну детальність

зображуваного, створену з неймовірною натуралістичною точністю. Марення, кошмари, химерні істоти оживають зі сторінок новел Едгара Аллана По та глибоко вкарбовуються в уяву читачів, набуваючи реальності. Майстерно створені Едгаром Алланом По образи персонажів породжують враження надійних оповідачів, які з радістю стануть провідниками читачів до світу невідворотного жаху.

Творчість Едгара Аллана По зосереджена на внутрішньому світі людини, її душевних переживаннях, стражданнях і страхах. У новелах автора часто розповідається про неймовірні та надзвичайні, дивні та приголомшливі події, які не можливо пояснити керуючись раціональним. Такі випадки глибоко вражають головних героїв творів Едгара Аллана По та докорінно змінюють їх, пробуджуючи найпотаємніші та найогидніші часточки людської душі. Саме непередбачуваність та ірраціональність подій у творчому спадку письменника, вказує на їхню приналежність до романтичної течії американського літературного процесу ХІХ ст. Також, творчість Едгара Аллана По неможливо відділити від жанру готики, адже автор не тільки довершено використовує його, а й трансформує жанр готичного оповідання, розгалужуючи його на піджанри: трилер («Морелла» («Morella», 1835 р.) , «Лігеія» («Ligeia» 1838 р.), «Падіння дому Ашерів» («The fall of the house of Usher», 1839 р.) , «Маска червоної смерті» («Masque of the Red Death», 1842 р.)), детектив («Вбивства на вулиці Морґ» («The murders in the rue Morgue», 1841 р.)). Новела Едгара Аллана По «Метценгерштейн» («Metzengerstein», 1832 р.) є прикладом ранньої творчості письменника, тобто початком формування особистого письменницького стилю Едгара Аллана По. У цьому творі майстерно відображення уславлення традиційних німецьких казок і відтворені класичні європейські канони готичного стилю. Події «Метценгерштейн» («Metzengerstein», 1832 р.) відбуваються в родовому замку, який стає не тільки каталізатором сюжетної лінії, а і є натяком на неминучість стикання помилок минулого з теперішнім. Таким чином у творі постає друга класична риса готики як жанру: родове прокляття, яке викриває потаємні пристрасті та вади усього роду

Метценгерштейнів. Саме з прокляттям і стикається головний герой новели, приречений на жорстоку та іронічну розплату за свої вчинки та гріхи своїх предків.

Едгар Аллан По вміло та майже непомітно постійно привертає увагу читачів. Кожне слово в новелах письменника має не тільки логічне значення, а й емоційне забарвлення, яке комплексно впливає на розвиток сюжету, дії персонажів і на реакцію читачів. Твори Едгара Аллана По неймовірно легко завдяки мелодійній послідовності слів. Вони органічно поєднуються в речення і натякають на сюжет, який все ж завжди лишає читачеві змогу інтерпретації. Враження від прочитаних новел Едгара Аллана По, завжди викликають бурхливі емоції, що доводить приналежність цих творів до літературної течії романтизму. Ці емоції найчастіше негативні. Едгар Аллан По дозволяє відчути не тільки своїм героям, а і читачам всі відтінки жаху: похмурість, меланхолію, переживання, паніку та в решті решт божевілля, сяке може своєю інтенсивністю викликати смерть (повний занепад морального і фізичного стану людини). Письменник не залишає вибору, окрім як зануритися у ці жахи разом з ним та його творами і відчути справжню естетику нової та різноманітної американської готичної літератури.

Відчуття жаху та невідворотності влади надприродного над долею людини, формують значну частину внеску Едгара Аллана По до американської готичної літератури. Невід'ємною задачею творів у жанрі готика є майстерна маніпуляція найгіршими та найпотаємнішими почуттями людини, щоб викликати в неї абсолютний страх. Едгар Аллан По не тільки розумів цю особливість жанру готика, а й вміло використовував у своїх творах елементи надприродного щоб справити найсильніший емоційний ефект на читачів. Такі метод можна назвати «шляхом вираження жаху». Він об'єднує у собі використання містичних образів та легенд, метафор, алюзій та епітетів, які заглиблюють героїв новел Едгара Аллана По у безумство або шлях до самознищення (смерті). Особливо яскраво «шляхи вираження жаху» застосовуються у новелах, які можна віднести до категорії трилер, тобто

(«Морелла» («Morella», 1835 p.) , «Лігейя» («Ligeia»1838 p.), «Падіння дому Ашерів» («The fall of the house of Usher», 1839 p.) , «Маска червоної смерті» («Masque of the Red Death», 1842 p.)). Провідним мотивом цих творів є невідворотність занепаду головних героїв через зустріч із своїм внутрішнім мороком. Цей морок, тобто темна сторона людської душі, завжди присутня у героїв цих новел, але потрібен каталізатор щоб всі вади вийшли назовні. Рушієм подій у цих новелах стає абсолютний жах, сформований «шляхом вираження жаху».

Шляхом вираження жаху у новелах Едгара Аллана По («Морелла» («Morella», 1835 p.) , «Лігейя» («Ligeia»1838 p.), «Падіння дому Ашерів» («The fall of the house of Usher», 1839 p.)) є образи жінок (Лігеї, Морелли та Меделін). Ці героїні постають ідеалами жінки у патріархальному пуританському суспільстві Англії ХІХ ст., ця неперевершеність прирікає їх на смерть, адже в реальному житті довершеності не існує. Лігея та Морелла через свої смерті проходять трансформацію у надприродних істот, покликаним яких є покарання чоловіків. Жінки стають втіленням усіх гріхів за які доводиться розплачуватися відчуттям абсолютного жаху та приреченості. Головна героїня новели «Падіння дому Ашерів» («The fall of the house of Usher», 1839 p.) приречена на страждання без трансформації у химерну істоту. Вона стає жертвою божевілля власного брата, Родеріка Ашера. У новелах Едгара Аллана По («Морелла» («Morella», 1835 p.) , «Лігейя» («Ligeia»1838 p.), «Падіння дому Ашерів» («The fall of the house of Usher», 1839 p.) одним із провідних мотивів стає приреченість долі жінки у патріархальному суспільстві, що є характерним саме американському готичному оповіданню.

Новела Едгара Аллана По «Маска червоної смерті» («Masque of the Red Death», 1842 p.) більш ототожнено та реалістично виражає приреченість людського буття. Шляхом вираження жаху у цьому творі є містифікований образ смерті. Новела поєднує у собі класичну рису американської готики, сюрреалістичне марення, з естетикою символізму. Принц Просперо не хоче помирати від хвороби Червоної Смерті, тому будує монастир, який відповідає класичним

канонам жанру готики. Цей монастир ізольований і своїм убранством нагадує замок. Найцікавішою деталлю у споруді виявляється анфілада з семи кімнат, кожна з яких має свій колір. Остання кімната з червоними вікнами – моторошна. У неї ніхто не наважується заходити. Хоча у монастирі вирує життя та навіть проводиться бал - маскарад та дух Червоної Смерті залишається. Спочатку хвороба символічно зображується за допомогою крайньої червоної кімнати, а потім вона постає у вигляді незнайомця, якому вдається пробратися в монастир. У кінці твору читачі дізнаються, що у хвороби немає фізичного тіла, але вона здатна проникнути навіть у найвіддаленіший монастир, вбивши Принца Просперо та всіх інших мешканців замку. У новелі Едгара Аллана По «Маска червоної смерті» («Masque of the Red Death», 1842 р.) майстерно поєднані прийоми різних літературних течій, які разом утворюють особливий стиль письменника та новий жанр трилер, якому характерна і психологічна напруга, і улюблений канон готичної літератури – містична таємниця.

Твори Едгара Аллана По можна не тільки розділяти на піджанри, а й об'єднати за мотивами. Взаємозв'язок новел письменника утворює окремий самобутній Всесвіт готичної естетики із своїми законами, сформованими «шляхом вираження жаху». Символізм та напруженість творів Едгара Аллана По використані у рівних пропорціях. Це дає змогу читачам відчувати всі відтінки жаху, який перетворюється у глибоке естетичне задоволення. Едгар Аллан По створює цілісний та однорідний, таємничий ефект і цим докорінно змінює світовий літературний процес.

Детективні оповідання Едгара Аллана По суттєво відрізняються від його інших творів. Вони засновані на логічній послідовності думок головного героя, що розмотує клубок загадок методом дедуктивного аналізу подій. Одним із яскравих прикладів детективних новел Едгара Аллана По може слугувати («Вбивства на вулиці Морґ» («The murders in the rue Morgue», 1841 р.). Цей твір починається з ушлявлення аналітичного методу мислення, яке можна особливо успішно застосовувати не тільки у шахах, а і у всіх інших життєвих ситуаціях. Згодом По звертається до зв'язку між ірраціональною уявою та аналітичним

мисленням. Це дає змогу читачам не тільки зрозуміти філософські ідеї автора, а й легше ознайомитися з Дюпенем та його «особливими аналітичними здібностями». Дюпен є дослідником людської натури. Він не уславлюється як неймовірний герой, але він також постає персонажем з видатними здібностями. Дюпен виступає як втілення ідеї аналітичного методу самого Едгара Аллана По. Через цього персонажа автор наполягає на тому, що навіть в готичних творах повинна бути певна структура: як детектив не має губитися у здогадках свідків та інших спекуляціях, так і творець готичного оповідання має не загубити серед сюжетних поворотів головну ідею свого твору. Жахливе вбивство у «Вбивства на вулиці Морг» («The murders in the rue Morgue», 1841 р.) виявилось наслідком недбалого ставлення Лебона до мавпи, а також несприятливою закономірністю випадковостей. Хоча розкриття вбивства матері та доньки унеможлиблює притягнення до відповідальності винних та мотив покарання і невідворотної трагедії у цій новелі також присутній, як і в інших творах Едгара Аллана По. Саме мотив приреченості виділяє творчість Едгара Аллана По серед інших авторів готичної літератури. Персонажі в творах письменника відчують непереборний потяг до спотворення соціальних норм різними методами (від повної самоізоляції до заперечення моральних цінностей людства). У зв'язку з цим готичний дискурс у творчості Едгара Аллана По хоч і успадковує традиції готичного роману, але й виявляється значно трагічнішим. У класичному готичному романі конфлікти будуються на зіткненні головного героя зі світом зла, а жахливе стає огидним та незбагненим. Однак, за певних умов, відновлення гармонії в готичному романі можливе, через «очищення» героїв від своїх темних бажань. У творчості Едгара Аллана По відновлення гармонії в людині буває бажаним, але воно неможливе через вроджену схильність людини до протиріччя, помилок та піддавання під сумнів моралі. Потворне у новелах письменника – це внутрішній світ його персонажів, який проявляється за допомогою відчуття жаху. Потворне також виявляється невід'ємною частиною людської душі, роблячи занепад людини природнім явищем, яке можна віднести до естетики людського буття в цілому.

Отже, Едгар Аллан По у своїх новелах встановлює особливий зв'язок між сюжетом, письменником та читачами за допомогою ви будови логічної послідовності тексту. Інтрига та відчуття жахливого поступово вибудовуються за допомогою всіх елементів твору: обсяг, інтонація, місце дії тощо. Безумовно, створюючи свої «трилери» та детективні новели, Едгар Аллан По керується класичними канонами англійських готичних романів, майстерно вплітаючи традиційні риси жанру в американський романтизм ХІХ ст. По зміг розвинути канони та розробити свою оригінальну систему персонажів та сюжетів, створюючи новий світ неймовірної фантазії. Герої новел Едгара Аллана По – це мрійники або прості обивателі, що вступають в конфлікт з навколишнім світом. Рефлексія про ці протиріччя переходить межі норми та перетворюється на нестерпний тягар. Також Едгар Аллан По у свої новелах представляє і образи так званих «готичних лиходіїв», які стають провідниками до абсолютного жаху як у головних героїв, так і у читачів. Ці «лиходії» постають в обрамленнях канонічних монстрів з готичних романів: примари, перевертні та ін. Найчастіше цю роль беруть на себе близькі або кохані жінки героїв або зовсім невинні персонажі. Всі вони зовсім не скидаються на страшних монстрів, такими їх робить спотворена свідомість головних персонажів (безумство, страх, наркотичні речовини, надто жвавий інтелект та уява). Так званим «лиходіям» у новелах Едгара Аллана По, особливо жінкам (Морелла, Лігея) надана роль вираження жаху, помсти і жорстокої розправи над головними героями. Невідворотний кінець героїв викликає у читачів парадоксальні відчуття страху, а також задоволення, наближаючи готичне в новелах Едгара Аллана По до категорії естетичного.

Важливим компонентом готичного дискурсу у творчості Едгара Аллана По є хронотоп. Категорія часу слугує інструментом втраження початку морального та фізичного руйнування персонажів. Як форма буття, час для героїв може бути сюжетним (біографічний, добовий) або ж суб'єктивним (психологічним).

Новели Едгара Аллана По поступово розвиваються у різних часових категоріях, які накладаються одна на одну, роблячи сюжет глибшим. Крім того існування

сюжетного часу усвідомлюється персонажами коли їхнє існування наближається до фізичної або духовної смерті. Час стає прийомом збільшення напруги та інтенсивності почуттів, стаючи відліком наближення розплати за гріхи, темну сторону людської душі.

Категорія художнього простору в новелах Едгара Аллана По також створена за канонами англійських готичних романів. Дії творів розгортаються не тільки в замках, а і у старовинних родових маєтках, особняках, будинках. Інший простір властивий готичній розповіді – підземелля (підвал) також відіграє важливу роль в оповіданнях Едгара Аллана По. Автор також приділяє увагу деталям інтер'єру, які часто виражають внутрішній стан головного героя («Метценгерштейн», «Маска червоної смерті», «Падіння дому Ашерів» та ін.), та навколишнім пейзажам. Навіть у детективній новелі По «Вбивства на вулиці Морг» трагічні події прив'язані до певного місця, а загальні пейзажі міста Париж викликають неприємні відчуття та бажання від них ізолюватися. Обмежений простір у творах письменника створює психологічний тиск на героїв, які залишаються із своїми темними думками та секретами сам - на - сам.

Схильність Едгара Аллана По до зображення похмурих та трагічних подій можна пояснити тим, що саме вони в повній мірі виражають підсвідоме тяжіння людини до болю, саморуйнування та жаху. Особистий досвід письменника, набутий ним у різних життєвих випробуваннях, дав йому матеріал для роздумів над складністю людської свідомості, які він виражав у своїх творах. Тому коли героям новел Едгара Аллана По загрожує небезпека, вони приймають її як невідворотній вирок, який обов'язково залишить на них свій невинуватий відбиток. Переосмислення подій та моральних позицій людини створюють у творах автора залежність об'єктивної реальності від суб'єктивного сприйняття персонажів. Едгар Аллан По у своїх новелах розмиває кордони між раціональним та надприродним, створюючи інтригу, загадку та неймовірний сюжетний простір у якому є своя особлива система персонажів та символів.

У своїх новелах Едгар Аллан По переміщує акцент із зовнішніх загроз на внутрішні переживання та відчуття жаху персонажа. Проте через занурення у найпотаємніші куточки психіки персонажів неможливо однозначно визначити раціональна природа цього жаху чи ні. Едгар Аллан По пропонує читачам самим відповісти на це питання, створюючи двозначність та інтригу у своїх сюжетах. Едгар Аллан По у своїх оповіданнях майстерно переплітає англійську готичну традицію разом з американською і створює свою особливу інтерпретацію літературного жанру готика.

ВИСНОВКИ

Отже, дослідження естетичних тенденцій готики, як характерного жанру періоду романтизму, на творчість Едгара Аллана По та дослідження зв'язку готичних новел автора, а саме «Метценгерштейн» («Metzengerstein», 1832 р.), «Морелла» («Morella», 1835 р.), «Рукопис, знайдений у пляшці» («Manuscript found in a bottle», 1836 р.), «Лігеія» («Ligeia» 1838 р.), «Падіння дому Ашерів» («The fall of the house of Usher», 1839 р.), «Вбивства на вулиці Морґ» («The murders in the rue Morgue», 1841 р.), «Маска червоної смерті» («Masque of the Red Death», 1842 р.), з попередньою традицією у готичній літературі (їх відмінності), визначення новаторських елементів у творчості письменника дало змогу зробити низку висновків.

Готична література, як окремий самобутній жанр, виникла у другій половині XVIII століття на основі художньо-ідейного напрямку «романтизм». З часу свого заснування готична література переживала низку цікавих змін. Потужним поштовхом до новітнього переосмислення цього жанру в світовій літературі дало творче становлення американського письменника Едгара Аллана По.

Творче осмислення художнього досвіду попередників англійської готичної традиції сприяло формуванню у Едгара Аллана По оригінальної художньої структури його новел, що базується на цілісній системі взаємодіючих літературних кодів. Таким чином творчість письменника поєднує у собі як елементи англійського готичного роману (демонічні мотиви, підземелля,

старовині замки та будинки), так і суто національні риси американської готики (мотив роздвоєння особистості, прояви психічних розладів, поетика емоційної напруженості оповідання).

Едгар Аллан По продовжив готичну традицію в американській прозі і в той же час визначив шлях її розвитку. Однак він не просто слідував традиції, біля витоків якої стояли Анна Радкліф, Метью Льюїс та ін., а і зробив колосальний внесок у подальше формування американської готики. Едгар Аллан По урізноманітнив та вдосконалив жанр оповідання, переосмислив категорію жахливого та змістив фокус страху від об'єктивного до суб'єктивного.

Особливості організації системи персонажів, використання традиційних прийомів жанру готики, зображення психологічних процесів та суб'єктивного часу персонажів, інтерпретації міфічного та достовірного у новелах Едгара Аллана По дозволяють віднести творчість письменника до світового готичного дискурсу та виділити його особистий вклад у розвиток літературного жанру готика.

Summary

In conclusion, the study of the aesthetic trends of the Gothic, as a characteristic genre of the Romantic period, on the work of Edgar Allan Poe and the study of the relationship of the author's Gothic novels, namely "Metzengerstein" (1832), "Morella" (1835), "Manuscript found in a bottle" (1836), "Ligeia" (1838), "The fall of the house of Usher" (1839).), "The fall of the house of Usher" (1839), "The murders in the rue Morgue" (1841), "The Masque of the Red Death" (1842), with the previous tradition in Gothic literature (their differences), the definition of innovative elements in the writer's work allowed us to draw a number of conclusions.

Gothic literature, as a separate original genre, arose in the second half of the eighteenth century on the basis of the artistic and ideological trend of "romanticism". Since its inception, Gothic literature has undergone a number of interesting changes.

A powerful impetus for the latest rethinking of this genre in world literature was given by the creative formation of the American writer Edgar Allan Poe.

The creative comprehension of the artistic experience of the predecessors of the English Gothic tradition contributed to the formation of Edgar Allan Poe's original artistic structure of his novels, based on an integral system of interacting literary codes. Thus, the writer's work combines both elements of the English Gothic novel (demonic motifs, dungeons, ancient castles and houses) and purely national features of the American Gothic (the motif of split personalities, manifestations of mental disorders, poetics of emotional intensity of the story).

Edgar Allan Poe continued the Gothic tradition in American prose and at the same time determined the path of its development. However, he did not just follow the tradition, whose origins were Anne Radcliffe, Matthew Lewis, and others, but also made a tremendous contribution to the further formation of the American Gothic. Edgar Allan Poe diversified and improved the short story genre, redefined the category of the horrific, and shifted the focus of fear from the objective to the subjective.

The peculiarities of the organization of the character system, the use of traditional techniques of the Gothic genre, the depiction of psychological processes and subjective time of the characters, the interpretation of the mythical and the reliable in Edgar Allan Poe's short stories allow us to attribute the writer's work to the world Gothic discourse and to highlight his personal contribution to the development of the Gothic literary genre.

Список використаних джерел

1. Арутюнова Н.Д. Метафора і дискурс / Н.Д. Арутюнова // Теорія метафори. – М. : Флінта: Наука, 1990. – 342 с.
2. Баррі Пітер. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія / Пер. з англ. О. Погинайко; наук. ред. Р. Семків. — К.: Смолоскип, 2008. — 360 с. — (Серія «Пролегомени»).
3. Бахтін М.М. Проблема тексту у лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках / М.М. Бахтін // Слово. Знак. Дискурс: антологія світової літературно-критичної думки ХХ століття / за ред.. М. Зубрицької. – Львів, 1996. – С. 318-323.
4. Галич О. Б. Мовні засоби відтворення містичного в англійському готичному романі ХVІІІ ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / О. Б. Галич. – К., 2011. – 21с.
5. Демецька В.В. Міфологізація суспільної свідомості в текстах культури / В.В. Демецька // Південний архів. Філологічні науки: Зб. наук. пр. – Херсон: Вид-во ХДУ. – 2003. – Вип. ХХ. – С. 97 – 101.
6. Димитренко Л. В. Когнітивні та лінгвостилістичні особливості поетичного образу (за американською поезією ХХ століття): дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / Димитренко Лариса Вікторівна ; Херсонський державний педагогічний ун-т. – Херсон, 2000. – 234 с. – С. 136-155.
7. Єфименко Т. М. Система персонажів англійських готичних романів ХVІІІ століття / Т. М. Єфименко // Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації: Збірник наукових праць. – Ж.: ЖДУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки», 2015. – С. 111-118
8. Єфименко Т. М. Розвиток англійського готичного роману у ХІХ ст. / Т. М. Єфименко // Філологічні науки: сучасні тенденції та фактори розвитку: Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 29-30 січня 2016 року. – Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2016. – С. 51-53.

9. Єфименко Т. М. Готичний роман і зародження неготичного напрямку в культурі / Т. М. Єфименко // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологічна": збірник наукових праць / укладачі: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк. – Острог: Видавництво Національного університету "Острозька академія", 2016. – Вип. 61. – С. 246-249.
10. Наливайко Д. С., Шахова К.О., Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму : підручник. - Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2001. - 416 с.
11. Кобякова І.К. Авторське коментування пейзажних образів (на матеріалі поетичного дискурсу корелюючих мов / І.К.Кобякова // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія Філологічні науки (мовознавство): збірник наукових праць — 2011. — №96 (3). – С.401 – 404.
12. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафори, якими ми живемо. М., 2004.
13. Матвієнко О. В. Традиції готики в англійській літературі ХІХ століття: авторефер. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук: спец. 10.01.04 «Література зарубіжних країн» / О. В. Матвієнко. – Д., 2000. – 32с.
14. Ніфака Т.П. Естетико-стилістичний аналіз художніх текстів у підготовці викладачів англійської мови / Т.П.Ніфака // Іноземні мови. – 1995. – № 2. – С.32 – 36.
15. По Е.А. Повне зібрання прозових творів/ переклад: Українець О., Дудка К., Доценко Р., Фешовець О.//ілюстрації: Квітка Л./Іноземні мови – 2022.
16. Пригодій С. М. Американський романтизм. Полікритика. — К.: Либідь, 2006. — 438, с.
17. Приходько Л.А. Художній час і простір у поезії : автореф. дис. канд. філол. наук : спец. 10.01.06 «Теорія літератури» / Л.А. Приходько. – Кіровоград, 2004. – 19 с.
18. Слухай А. С. Етнічний міф в образних парадигмах давньоанглійських епіко-міфологічних текстів : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.04 / А. С. Слухай, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2011. – 20 с.

19. American Renaissance: Art and Expression in the Age of Emerson and Whitman. London: Oxford University Press. Poe, E. A. (1840).
20. Anne Williams - Art of Darkness. A Poetics of Gothic 1995.
21. Bayer-Berenbaum L. The Gothic Imagination / L. Bayer-Berenbaum. –London, 1982. –127 p.
22. Bloomed, C. (1998). Gothic Horror. New York, St Martin's Press. Bunter, D. (1980).
23. Chunyan Sun Horror from the Soul — Gothic Style in Allan Poe's Horror Fictions/ Correspondence: Chunyan Sun, Foreign Language Teaching Department, Inner Mongolia University for the Nationalities, Tongliao// The Atlantic Monthly; April, 1896; Volume 78, No. 462; pages 551-554.
24. Conner, H. (1969). Mystery and Manners. New York, Farrar, Strauss & Firous. Matthiessen, F. O. (1941).
25. E. J. Clery, The Rise of Supernatural Fiction, 1762-1800. Cambridge University Press, 240pp.-1999
26. Elien Martens, The Representation of Women in the Works of Edgar Allan Poe// 2012-2013.
27. Garrett P.K. Gothic reflections: narrative force in nineteenth-century fiction. Ithaca: Cornell University Press, 2003.
28. Graham's Magazine , "The Philosophy of Composition"//28.4 (1846): 163-67. Print.
29. Longman The literature of terror: A history of gothic fictions from 1765 to the present day// London & New York, 1980.
30. Oates J. C. Introduction / J. C. Oates // American Gothic Tales. –N. Y. : Plume, 1996. –P. 3–18.
31. Oates J. C. Bellefleur / J.C. Oates. –N.Y. : Dutton, 1980. –558 p.
32. Oates J. C. Preface.A Special Message to the Members of The [Franklin Library] First Edition Society / J. C. Oates // Times Literary Supplement. –March 20. –1981. –P. 303.
33. Quinn, P. F., The French Face of Edgar Poe//1957.

34. Wilson, Poe at Home and Abroad. Washington: New Republic, 1926.